

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА

Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
Майя НІКОЛАСВА

09 _____ 2023_р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК. 24 РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА З ОСНОВАМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ**

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 10 Природничі науки

Спеціальність: 106 Географія

(код і назва спеціальності (тей))

Освітньо-професійна /наукова програма: Географічні основи
природокористування та регіонального і муніципального розвитку

(назва ОПП/ОНП)

Робоча програма навчальної дисципліни «**Регіональна економіка з основами регіональної політики**» - Одеса: ОНУ, 2023 р. 21 с.

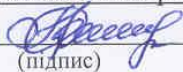
Розробники: **ЯВОРСЬКА Вікторія Володимирівна** професор, д.геогр. наук, професор кафедри економічної та соціальної географії і туризму

ШАШЕРО Антоніна Миколаївна – доцент, к.геогр. наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2023 року
Завідувач кафедри (**Олександр ТОПЧИВ**)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП/ОНП «**Географічні основи природокористування та регіонального і муніципального розвитку**»

 (**Антоніною ШАШЕРО**)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол від № 1 від « 30 » серпня 2023 року
Голова НМК (**Віталій СИЧ**)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри **економічної та соціальної географії і туризму**

Протокол від № _____ від « _____ » _____ 20 року
Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри **економічної та соціальної географії і туризму**

Протокол від № _____ від « _____ » _____ 20 року
Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри **економічної та соціальної географії і туризму**

Протокол від № _____ від « _____ » _____ 20 року
Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		<i>Денна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>	
Загальна кількість кредитів – 4; годин – 120; змістовних модулів- 3	Галузь знань <u>24 Сфера обслуговування</u> (шифр і назва)	Обов'язкова дисципліна		
	Спеціальність: <u>106 Географія</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:		
		3-й	3 - й	
			Семестр	
			5-й	6 - й
	Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)		Лекцій	
			40 год.	14 год.
			Практичні	
			20 год.	4 год.
			Лабораторні	
			- год.	
			Самостійна робота	
			60 год.	102 год.
		Вид контролю: іспит		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 1/3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Регіональна економіка з основами регіональної політики» у студентів спеціальності 106 «Географія» за освітньо-професійною програмою «Географічні основи природокористування регіонального та муніципального розвитку» є теоретичні засади регіональної політики та економіки. Теоретичні знання про основні закономірності формування економіки регіонів на тлі взаємодії суспільства і природи. Формування та реалізація регіональної політики та територіального розвитку. Визначення регіональних факторів формування єдиного економічного та політичного простору. Визначення природно-економічних передумов розвитку регіонів. Міжрегіональне та транскордонне співробітництво. Фінансово-інвестиційні та інноваційні процеси які йдуть на локальному (регіональному) рівні.

Останнім часом саме регіональні розробки посідають особливе місце в географічних дослідженнях. Для дослідження певної території географами традиційно використовується вивчення різномасштабної регіоналізації. Це дає змогу до визначення, а в подальшому - вивчення особливостей розміщення та просторового розподілу окремих компонентів ландшафтної оболонки. Регіональні підходи останнім часом стали обов'язковими при вивченні природних, соціально-економічних, соціоприродних та природно-господарських геокомплексів і геосистем. На протязі століть території які входять до складу певної держави розвиваються нерівномірно. За науковими підходами в рамках регіональної економіки є змога вивчати ці диспропорції та розробити рекомендації щодо їх нівелювання.

Для цього необхідно виконати такі **завдання**:

- засвоєння теоретичних наукових засад щодо регіональної економіки, регіонального розвитку та регіональної економічної політики;
- формувати у студентів вміння та навички щодо аналізу сучасного стану та ефективного й оптимального розвитку щодо окремих регіонів;
- оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її регіонів;
- дати об'єктивну необхідність раціонального та ефективного використання природних, науково-виробничих, людських ресурсів регіонів країни;
- засвоєння принципів раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища, понять про екологічний моніторинг, екологічні нормативи і стандарти.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**: Інтегральною компетентністю є здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів

а) загальних (ЗК): **ЗК2.** Знання та розуміння предметної області та розуміння предметної діяльності; **ЗК04.** Здатність спілкуватися іноземною мовою; **ЗК5.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; **ЗК07.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

б) спеціальні (фахові, предметні) (СК): **СК2.** Здатність застосовувати знання розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства; **СК12.** Здатність здійснювати геопросторові дослідження природних і суспільних явищ для формування практичних цілей та рекомендацій щодо сталого розвитку територіальних громад, міст, урбанізованих ареалів та регіонів в Україні; **СК14.** Здатність використовувати здобуті теоретичні знання і практичні навички, міждисциплінарні підходи, міжнародні практики для стратегічного і просторового планування розвитку регіонів, міст, територіальних громад в Україні.

Програмні результати навчання (ПРН):

P01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії а також світових наук.

P04. Аналізувати географічний потенціал території.

P05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.

P09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (увідповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

P12. Використовувати отримані теоретичні знання та практичні навички та вміння для забезпечення системного підходу у вирішенні проблем природокористування, регіонального та муніципального розвитку

P14. Використовувати принципи сталого розвитку, положення національного законодавства, національних і міжнародних стандартів в професійній діяльності для досягнення цілей сталого розвитку міст територіальних громад, регіонів тв. Україні та гармонізації взаємовідносин суспільства і природи.

У результаті опанування ЗК, ФК та ПРН студент повинен знати:

- теоретичні основи регіональної економіки та типології регіональних утворень;
- регіональні фактори формування єдиного економічного простору;
- принципи , тенденції і закономірності розвитку регіонів;
- основні поняття, інструменти і напрямлення регіональної політики держави;
- прийоми аналізу, моделювання міжрегіональних зв'язків;
- природно-економічні передумови розвитку регіонів, сучасний рівень їх соціально-економічного стану, розміщення галузей національної економіки, а особливо туристичної та рекреаційної галузі в конкретних регіонах держави.

Вміти:

- виявляти проблеми економічного характеру при аналізі економічного стану регіонів;
- вміти здійснювати пошук інформації пов'язаної з економікою регіонів і методами їх обробки та аналізу;
- володіти методами оцінки природно-ресурсного потенціалу регіонів;
- використовувати міжнародний досвід та Українську практику управління на регіональному рівні;
- вміти використовувати законодавчі та інструктивні матеріали з питань регіональної економіки та регіональної політики.

3. Зміст навчальної дисципліни

*Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи дисципліни
Предмет та об'єкт дослідження, наукові школи.*

Тема 1. Регіональна економіка та регіональна політика. Сутність понять, об'єкт, предмет, мета науки.

Зміст поняття ландшафтна оболонка землі як загальний об'єкт вивчення в географічній науці. Регіональна політика – важлива складова в загальній державній політиці. Методи проведення регіональної політики. Територіальне планування – базовий інструмент управління регіональним розвитком. Становлення методологічних основ науки про регіональну економіку та політику. Регіональні типології і класифікації. Геополітичні теорії. Соціальні теорії. Економічні та географічні теорії. Принципи регіональної політики. Регіональні інноваційні політики.

Тема 2. Регіональні аспекти територіальної організації суспільства.

Територіальна організація як наскрізний принцип життєдіяльності населення. Регіоналізація – головна складова територіальної організації населення та господарства.

Тема 3. Регіональна економічна політика - механізми реалізації.

Поняття і суть механізму реалізації регіональної економічної політики. Цільова організаційно правова база регіоналізації. Основні важелі та інструменти механізму реалізації регіональної економічної політики. Спеціальні (вільні) економічні зони як механізм реалізації регіональної економічної політики. Міжрегіональне прикордонне співробітництво.

Тема 4. Регіон в системі територіального поділу праці. Закономірності, принципи, фактори розміщення продуктивних сил. Формування економік регіонів. Регіон як об'єкт дослідження регіональної економіки. Територіальний поділ праці – головна умова спеціалізації економічних та туристичних регіонів. Спеціалізація регіонів та методики її оцінки. Економічні закони, закономірності принципи та фактори розміщення продуктивних сил при формування економік регіонів.

Змістовий модуль 2. Міжнародна регіоналізація.

Тема 5. Регіоналізація міжнародних відносин. Типологізація регіонів.

Регіоналізація як суб'єкт глобалізації. Регіональні трансформації. Регіональна конкурентоспроможність. Геоекономічна рента світові полюси розвитку та депресивні макрорегіони. Типологізація регіонів.

Тема 6. Суспільно-географічна характеристика країн Європейського регіону та його субрегіонів.

Економіко-географічне положення. Політична карта регіону. Суспільний лад, державний устрій. Природні умови та ресурси Населення. транспорт. Зв'язок і телекомунікації. Нематеріальна діяльність. Зовнішні зв'язки. Міжнародні послуги. Туризм Природна та культурна спадщина. Внутрішні відмінності. Характеристика міст.

Тема 7. Суспільно-географічна характеристика країн Азійського регіону та його субрегіонів.

Економіко-географічне положення. Політична карта регіону. Суспільний лад, державний устрій. Природні умови та ресурси Населення. транспорт. Зв'язок і телекомунікації. Нематеріальна діяльність. Зовнішні зв'язки. Міжнародні послуги. Туризм Природна та культурна спадщина. Внутрішні відмінності. Характеристика міст.

Тема 8. Суспільно-географічна характеристика країн Африканського регіону та його субрегіонів.

Економіко-географічне положення. Політична карта регіону. Суспільний лад, державний устрій. Природні умови та ресурси Населення. транспорт. Зв'язок і телекомунікації. Нематеріальна діяльність. Зовнішні зв'язки. Міжнародні послуги. Туризм Природна та культурна спадщина. Внутрішні відмінності. Характеристика міст.

Тема 9. Суспільно-географічна характеристика країн Американського регіону та його субрегіонів.

Економіко-географічне положення. Політична карта регіону. Суспільний лад, державний устрій. Природні умови та ресурси Населення. транспорт. Зв'язок і телекомунікації. Нематеріальна діяльність. Зовнішні зв'язки. Міжнародні послуги. Туризм Природна та культурна спадщина. Внутрішні відмінності. Характеристика міст.

Тема 10. Суспільно-географічна характеристика Австралії та Океанії.

Економіко-географічне положення. Політична карта регіону. Суспільний лад, державний устрій. Природні умови та ресурси Населення. транспорт. Зв'язок і телекомунікації. Нематеріальна діяльність. Зовнішні зв'язки. Міжнародні послуги. Туризм Природна та культурна спадщина. Внутрішні відмінності. Характеристика міст.

Змістовий модуль 3. Економіка України як цілісна соціально-економічна система. Просторова організація продуктивних сил України.

Тема 11. Україна – господарський комплекс та його трансформація в сучасних умовах.

Економіка України як єдиний народногосподарський комплекс. Структура економіки, її сутність та поняття. Промисловість України і форми

її територіальної організації. Регіональні особливості галузевої структури економіки. Реструктуризація регіональної економіки в умовах ринку.

Тема 12. Природно - ресурсний та потенціал України.

Природно-ресурсний потенціал та його структура. Кількісна та якісна економічна оцінка природних ресурсів. Характеристика природно-ресурсного потенціалу економічних районів. Ресурсозбереження і його значення для розвитку народного господарства країни. Роль населення у розвитку продуктивних сил та територіальній організації народного господарства. Чисельність, склад і розміщення населення України. Відтворення людського потенціалу країни та його регіональні особливості. Міграційні процеси та їх види. Особливості формування та розселення населення. Трудові ресурси, їх структура та регіональні особливості.

Тема 13. Політико – адміністративний устрій та регіоналізація країни.

Адміністративно-територіальний поділ країни і його недоліки. Адміністративно територіальний устрій України: історико-географічний огляд. Напрямки та механізми вдосконалення адміністративно-територіального устрою України. Суспільно-географічні концепції та підходи у дослідженні адміністративно-територіального устрою.

Тема 14. Регіональні особливості міжгалузевих господарських комплексів України їх розвиток і розміщення Міжгалузеві комплекси, їх сутність, структура та значення. Сутність, структура, основні проблеми та перспективи розвитку паливно-енергетичного, металургійного, машинобудівного, агропромислового, транспортного, лісопромислового, хімічного та соціального комплексів. Процеси інтеграції та підвищення ролі регіонів. Динаміка та ефективність структурної трансформації економіки.

Тема 15. Економіка України як єдність соціально-економічних систем.

Методологічні основи і сутність регіональної економіки. Основні передумови регіонального економічного розвитку. Економічна система регіону як ланка єдиного господарського комплексу. Територіальна диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил. Проблеми і напрямки соціально-економічного розвитку регіонів.

Змістовний модуль 4.

Тема 16. Регіони України - сучасний стан та перспективи розвитку.

Економіка Донецького, Придніпровського, Східного, Центрального; Поліського, Подільського; Карпатського, Причорноморського регіонів. Місце і роль регіонів в розвитку економіки країни. Природно-ресурсний, виробничий і трудовий потенціали регіонів. Територіальна і галузева структура господарства регіонів. Проблеми і напрямки розвитку і розміщення продуктивних сил регіонів.

Тема 17. Геопланування – базовий інструмент управління регіональним розвитком.

Геопланування – конструктивний напрям сучасної географії. Генеральна схема планування території України. Цільові настанови геопланування регіонів. Методичні засади геопланування регіонів.

Тема 18. Концептуальні основи екологічної безпеки регіонів. Територіальна організація і екологічна безпека суспільства.

Обґрунтування раціональної ТОС. Норми глобального господарського використання. Теоретичні ідеальні моделі розумного господарського використання території.

Тема 19. Загальні принципи регіональної еколого-економічної політики

Тема 20. Міжнародні зв'язки України та її інтеграція в Європейські і Світові структури.

Сутність і значення міжнародного поділу праці у формуванні зовнішньоекономічних зв'язків. Основні форми економічного співробітництва країн світу. Зміст і форми міжнародної економічної інтеграції. Економічна інтеграція України в європейську світову структуру. Зовнішньоекономічна діяльність України в умовах ринкової економіки. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усьо го	у тому числі				усьо го	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовний модуль 1. Аудиторна робота										
<i>Теоретико-методологічні основи дисципліни Предмет та об'єкт дослідження, наукові школи.</i>										
Тема 1. Регіональна економіка та регіональна політика. Сутність понять, об'єкт, предмет, мета науки.	3	2	1		-	4				4
Тема 2. Регіональні аспекти територіальної організації суспільства.	3	2	1		-	6	2			4
Тема 3. Регіональна економічна політика - механізми реалізації.	3	2	1		-	4				4
Тема 4. Регіон в системі територіального поділу праці.	3	2	1		-	6	2			4
Разом за змістовним модулем 1.	12	8	4		-	20	4			16
Змістовний модуль 2. Аудиторна робота										
<i>Міжнародна регіоналізація.</i>										
Тема 5. Регіоналізація міжнародних відносин. Типологізація регіонів.	2	2	-		-	6				6

Тема 6. Суспільно-географічна характеристика країн Європейського регіону та його субрегіонів.	8	2	2		4	8	2					6
Тема 7. Суспільно-географічна характеристика країн Азійського регіону та його субрегіонів.	8	2	2		4							
Тема 8. Суспільно-географічна характеристика країн Африканського регіону та його субрегіонів.	8	2	2		4	8	2					6
Тема 9. Суспільно-географічна характеристика країн Американського регіону та його субрегіонів	8	2	2		4	6						6
Тема 10. Суспільно-географічна характеристика Австралії та Океанії.	8	2	2		4	6						6
Разом за змістовним модулем 2.	42	12	10		20	34	4					30
Змістовний модуль 3. Аудиторна робота												
<i>Економіка України як цілісна соціально-економічна система. Просторова організація продуктивних сил України.</i>												
Тема 11. Україна – господарський комплекс та його трансформація в сучасних умовах.	7	2	1		4	6						6
Тема 12. Природно-ресурсний потенціал України.	7	2	1		4	8	2					6
Тема 13. Політико - адміністративний устрій та регіоналізація країни	6	2	-		4	6						6
Тема 14. Регіональні особливості міжгалузевих господарських комплексів України їх розвиток і розміщення.	7	2	1		4	8	2					6
Тема 15. Економіка України як єдність соціально-економічних систем.	7	2	1		4	6						6
Разом за змістовним модулем 3.	34	10	4		20	34	4					30
Змістовний модуль 4. Аудиторна робота												
Тема 16. Регіони України - сучасний стан	7	2	1		4	6						6

та перспективи розвитку.										
Тема 17. Геопланування – базовий інструмент управління регіональним розвитком.	6	2	-	4	8	2				6
Тема 18. Концептуальні основи екологічної безпеки регіонів. Територіальна організація і екологічна безпека суспільства.	7	2	1	4	6					6
Тема 19. Загальні принципи регіональної еколого-економічної політики.	6	2	-	4	6			2		4
Тема 20. Міжнародні зв'язки України та її інтеграція в Європейські і Світові структури.	6	2	-	4	6			2		4
Разом за змістовним модулем 4.	32	10	2	20	32	2		4		26
	120	40	20	60	120	14		4		102

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінарські заняття не передбачені	
2		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>За змістовним модулем 1.</i> Теоретико-методологічні основи дисципліни Предмет та об'єкт дослідження, наукові школи.		
1.	Основні принципи, цілі та завдання регіональної економічної політики. Наукове обґрунтування регіонального розміщення продуктивних сил.	1; 4
2.	Організаційно-правова база реалізації регіональної економічної політики. Бюджетно-фінансові важелі та ключові елементи механізму реалізації регіональної економічної політики: місцеві бюджети, прогнозування, планування та програмування регіонального розвитку.	1; 4
3.	Особливості регіоналізації економіки.	1; 4
4.	Фактори сталого розвитку продуктивних сил: природно-ресурсний (сировинний), паливно-енергетичний, водний, трудовий, споживчий, транспортний фактор, фактор ринкової кон'юнктури, науково-технічного прогресу, історико-географічного положення, екологічний фактор. Визначальна роль економічних і соціальних	1; 4

	факторів у розміщенні виробництва. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення продуктивних сил.	
	Разом за 1 модулем	4; 16
<i>За змістовним модулем 2. Міжнародна регіоналізація</i>		
5.	Економічне районування і його практичне значення. Особливості районування та сучасна мережа економічних районів. Територіальна структура виробничо-територіального комплексу економічного району. Вдосконалення територіальної організації і структури народного господарства.	2; 6
6.	Економіко-політична характеристика країн Європейського регіону. Великобританія. Німеччина. Франція. Держави-сусіди України.	2; 6
7.	Загальна характеристика країн Азії. Культурно-історичні особливості країн. Природні умови і ресурси. Розміщення населення і господарства. Роль Китаю, Японії та Індії в регіоні та в світі.	2; 6
8.	Загальна характеристика країн Африки. Історія формування політичної карти. Характерні риси населення, типи розселення та урбанізації в країнах Африки. Розвиток туризму у регіоні.	2; 6
9.	Америка. ЕГП та склад території. Політична карта. Різноманітність країн (за розмірами території, кількістю населення, адміністративно-територіальним устроєм, формою правління, рівнем економічного розвитку тощо). Особливості населення. Основні риси географії сільського господарства, промисловості, транспорту. Екологічні проблеми. Участь регіону в міжнародному географічному поділі праці.	2; 6
10.	Австралія. Особливості розміщення населення, найбільші міські агломерації. Особливості економічного розвитку. Географія промисловості, сільського господарства, транспорту і ресурсів. Етнічна карта регіону. Роль країни в МГПП. Зовнішні зв'язки. Океанія. Специфіка ЕГП. Роль Нової Зеландії та острівних країн Тихоокеанського регіону. Політична карта. Особливості розвитку малих острівних держав.	2; 6
	Разом за 2 модулем	12; 30
<i>За змістовним модулем 3, 4.</i> <i>Економіка України як цілісна соціально-економічна система.</i> <i>Просторова організація продуктивних сил України.</i>		
11.	Суть господарського комплексу. Народного господарський комплекс України. Трансформація господарського комплексу за ринкових умов.	1; 10
12.	Природні передумови. Природно-ресурсний потенціал України. Економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу. Ресурсозбереження як головний напрямок використання природно-ресурсного потенціалу. Трудові ресурси, їх структура та регіональні особливості. Сутність і види зайнятості населення.	1; 10
13.	Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.	1;10
14.	Місце і спеціалізація регіонів в системі територіального поділу праці. Комплексний соціально-економічний розвиток територій в умовах ринкових відносин.	1;6
15.	Досвід регіоналізації України.. Сучасне економічне районування України.	1;10
16.	Експортний потенціал України і можливості його реалізації на світовому ринку. Транзитний потенціал України і його значення в розвитку економіки держави.	1;10

	Разом за 3 модулем	6; 56
	Р А З О М	20; 102

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Лабораторні заняття не передбачені	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
<i>За змістовним модулем 1.</i>		
1.	Сутність регіональної економічної політики. Основні принципи, цілі та завдання регіональної економічної політики. Наукове обґрунтування регіонального розміщення продуктивних сил.	4
2.	Поняття, сутність та складові механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Міжрегіональне і прикордонне співробітництво - інструменти реалізації регіональної економічної політики.	4
3.	Регіон у системі територіального поділу праці. Регіон як об'єкт дослідження регіональної економіки. Регіоналізація економіки.	4
4.	Основні закономірності розміщення продуктивних сил. Найважливіші принципи розміщення продуктивних сил.	4
<i>За змістовним модулем 2.</i>		
5.	Економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства. Наука про економічне районування.	4
6.	Проблеми та перспективи розвитку країн Східної (Центральної) Європи. Зв'язки країн-сусідів з Україною.	4
7.	Особливості розвитку країн Азійського регіону.	4
8.	Африка: характеристика країн, історія регіону.	4
9.	Суспільно-географічна характеристика США, Канади. Економіко-географічна характеристика країн Центральної Америки і Вест-Індії. Андські та Ла-Платські країни.	4
10.	Суспільно-географічна характеристика Австралії та Океанії.	4
<i>За змістовним модулем 3 та 4</i>		
11.	Структура економіки, її сутність та поняття. Промисловість України і форми її територіальної організації.	4
12.	Ресурсний потенціал України. Основні напрямки державної політики зайнятості . працездатного населення. Безробіття, його суть та види.	4
13.	Роль рекреаційно-туристичного комплексу в економіці України та його структура. Значення агропромислового комплексу (АПК) в економіці України. Характеристика розвитку і розміщення окремих видів транспорту. Соціальна інфраструктура.	4;2
14.	Диференціація територій за рівнем розвитку продуктивних сил. Депресивні території. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку.	4;2

15.	Економічна інтеграція. Економічні союзи. Форми зовнішньоекономічної діяльності. Зони спільного підприємництва. Зовнішньоекономічні зв'язки України.	4
	РАЗОМ	60; 4

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;
- [2] – написання рефератів, есе;
- [3] – індивідуальне навчально-дослідне завдання;
- [4] – курсова робота, тощо.

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням картографічного та наочного матеріалу, практичні заняття, виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи, робота в бібліотеці та Інтернеті.

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні - розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні - демонстрація, ілюстрація; семінарські-дискусійні заняття тощо.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

10. Форми контролю і методи оцінювання

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Усний контроль у вигляді індивідуального та фронтального опитування. Письмовий контроль у вигляді модульних контрольних робіт, самостійних письмових робіт, поточного та підсумкового тестування. Поточне оцінювання, тестування, оцінка за індивідуальну науково-дослідну роботу, іспит.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно

	використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самотійній роботі.
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішив більшість практичних завдань; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання до модульної контрольної роботи

Змістовий модуль 1.

1. Охарактеризуйте об'єкт, предмет та завдання регіональної економіки як науки.
2. Поняття регіональної економіки та регіональної політики.
3. Регіональна економічна політика, її сутність та завдання.
4. Напрями регіональної політики.
5. Проблеми реалізації регіональної економічної політики.
6. Механізм реалізації регіональної економічної політики держави.
7. Основні принципи, що впливають на характер територіального розміщення галузей і підприємств.
8. Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил.
9. Принципи розміщення продуктивних сил.
10. Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.
11. В чому полягає суть закономірності глобалізації та регіоналізації розміщення і розвитку продуктивних сил?
12. За якими параметрами можна охарактеризувати територіальну структуру економіки?
13. Охарактеризуйте постійні та змінні чинники районоутворення.
14. Яким чином проводиться розмежування економічних регіонів.
15. Які показники можуть використовуватися для кількісного визначення рівня спеціалізації економічних районів?
16. Нові парадигми та концепції регіону.
17. Типологізація регіонів.
18. Поняття про територіальний поділ праці.
19. Територіальний поділ праці як основа формування економічних районів.
20. Дайте визначення поняттю територіальний поділ праці та охарактеризуйте різновиди територіального поділу праці.
21. Як співвідносяться між собою поняття «територія» та «регіон»?
22. За якими показниками та параметрами можна сформулювати макроекономічну характеристику регіону?
23. За якими критеріями здійснюється диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил?
24. В чому вбачаються прояви диспропорцій в територіальній регіональній структурі?
25. Основні форми територіальної організації господарства.
26. Основи економічного районування. Нові сітки економічних районів.
27. Природно-ресурсний потенціал. Функції природного середовища.
28. Загальні проблеми охорони і раціонального використання природних ресурсів.
29. Поняття про людський капітал і трудовресурсний потенціал.
30. Демографічна ситуація і міграції в Україні. Демографічна криза.
31. Рівень життя населення. Чинники і наслідки зниження людського потенціалу.
32. Ринок праці та механізм його формування. Моделі ринку праці.
33. Демографічні передумови розміщення продуктивних сил.
34. Трудоресурсний потенціал.

Змістовий модуль 2.

35. Суспільно-географічна характеристика країн Західної Європи. Географічне положення. Політична карта регіону Західної Європи.
36. Етапи і рівень економічного і соціального розвитку. Інтеграційні процеси у Західній Європі.
37. Структура господарства. Природна і культурна спадщина Західної Європи.
38. Суспільно-географічна характеристика країн Північної Європи.
39. Суспільно-географічна характеристика країн Південної Європи.
40. Суспільно-географічна характеристика країн Східної і Центральної Європи.
41. Суспільно-географічна характеристика країн Південно-Східної Європи.
42. Суспільно-географічна характеристика країн Східної і Центральної Азії.

43. Суспільно-географічна характеристика країн Південно-Західної Азії.
44. Південна Азія. Загальна суспільно-географічна характеристика.
45. Південно-Східна Азія. Загальна суспільно-географічна характеристика.
46. Східна Азія. Загальна суспільно-географічна характеристика.
47. Загальні відомості про Англо-Американський регіон.
48. Загальні відомості про регіон Латинської Америки.
49. Загальні відомості про Ла-Платські країни.
50. Країни Центральної Америки: загальна суспільно-географічна характеристика.
51. Країни Вест-Індії: загальна суспільно-географічна характеристика.
52. Загальні відомості про Андські країни.
53. Загальні відомості про Африканські країни.
54. Країни Північної Африки: загальна суспільно-географічна характеристика.
55. Загальні відомості про країни Західної Африки.
56. Загальні відомості про країни Східної Африки.
57. Загальні відомості про країни Центральної Африки.
58. Загальні відомості про країни Південної Африки.
59. Історія відкриття, заселення й господарського освоєння Австралії. Природно-ресурсний та виробничий потенціал Австралії.
60. Проблеми і перспективи розвитку Австралії.
61. Історія відкриття, заселення, господарського освоєння та формування політичної карти Нової Зеландії та Океанії. Політико- й економіко-географічне положення Нової Зеландії та Океанії, їх оцінка.
62. Природно-ресурсний та виробничий потенціал Океанії. Проблеми і перспективи розвитку Нової Зеландії та Океанії.

Змістовий модуль 3.

63. Суть господарського комплексу. Народного господарський комплекс України.
64. Трансформація господарського комплексу за ринкових умов.
65. Суть і класифікація міжгалузевих комплексів.
66. Паливно-енергетичний комплекс України.
67. Металургійний комплекс України.
68. Машинобудівний комплекс України.
69. Хіміко-лісовий комплекс України.
70. Будівельний комплекс України.
71. "Комплекс галузей легкої промисловості України.
72. Агропромисловий комплекс України.
73. Рекреаційний комплекс України.
74. Економічна система регіону як основна ланка єдиного господарського комплексу.
75. Диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил.
76. Основні проблеми та напрямки соціально-економічного розвитку регіонів.
77. Виробнича інфраструктура регіону.
78. Соціальна інфраструктура.

Змістовний модуль 4.

79. Сучасне економічне районування України.
80. Столичний економічний район.
81. Донецький економічний район.
82. Придніпровський економічний район.
83. Північно-Східний економічний район.
84. Північно-Західний економічний район.
85. Причорноморський економічний район.
86. Карпатський економічний район.
87. Подільський економічний район.
88. Центральний економічний район.
89. Соціально-економічна типологія країн.
90. Економічна інтеграція. Зони спільного підприємництва.

91. Економічні союзи.
92. Форми зовнішньоекономічної діяльності.
93. Зовнішньоекономічні зв'язки України

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Форма для іспиту

Поточний та періодичний контроль				Індивідуальне самостійне завдання	Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів
Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2	Змістовний модуль 3	Змістовний модуль 4			
Тема 1-4	Тема 5-10	Тема 11 - 15	Тема 15 -20			
12	18	15	15	1-10	1-10	100
Контрольна робота за змістовним модулем 1 1-5	Контрольна робота за змістовним модулем 2 1-5	Контрольна робота за змістовним модулем 3 1-5	Контрольна робота за змістовним модулем 4 1-5			

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	дуже добре	
75-84	C	добре	
70-74	D	задовільно	
60-69	E	допустимо	
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Конспекти лекцій та практичних занять.
3. Методичні матеріали до проведення практичних занять та виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань.
4. Підручники і навчальні посібники.
5. Питання для поточного контролю і тестові завдання.

6. Презентації, ілюстративно-демонстраційні засоби навчання, програмне забезпечення.

14. Рекомендована література

Основна література

1. Безуглий В. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу : Навчальний посібник / В. В. Безуглий, С. В. Козинець. - 2-ге вид., доп., перероб. К.: ВЦ «Академія», 2007. - 688 с.
2. Гусева О.Ю. Регіональна економіка: навчальний посібник. / О.Ю. Гусева, О.В. Восокобоєва, О.С.Ромашенко. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. -121 с.
3. Дадашев Б. А., Гордієнко В. П., Обливанцов В. В. Регіональна економіка: структурно- логічний навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. - 202 с.
4. Дмитрієв І.А. Регіональна економіка: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів закладів вищої освіти / І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. Х.: Стиль Издат, 2018. – 284 с.
5. Завадських Г.М. Регіональна економіка: Навчальний посібник. / Г.М. Завадських. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 556 с.
6. Завадських Г. М. Регіональна економіка: курс лекцій / Г.М. Завадських Мелітополь: Люкс, 2020. – 163 с.
7. Латинін М. А. Державна економічна політика регіонального розвитку: навчальний посібник / за заг. ред. д.держ.упр., проф. М. А. Латиніна, д.е.н, проф. В. Б. Родченка. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. - 420 с.
8. Мартусенко І. В., Погріщук Б. В. Регіональна економіка: підруч. Для студентів ВНЗ. Тернопіль: Крок, 2015. - 626 с.
9. Топчієв О.Г. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навчальний посібник. / Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 372 с.
10. Топчієв О. Г. Регіональний демографічний розвиток України / О.Г. Топчієв, В.В. Яворська, Н.В. Дімова. Одеса: ВМВ, 2014. - 244 с.
11. Топчієв О. Г. Регіональний розвиток України і становлення державної регіональної політики: навч.-метод. Посібник / О. Г. Топчієв, Т. М. Безверхнюк, З. В. Тітенко. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005.-224 с.
12. Топчієв О.Г. Методологічні та методичні проблеми регіоналізації України / О. Г. Топчієв, В. В. Яворська // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Районування економічного простору України: питання методології і практики. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2010. - Вип. 5(85). - С. 32-45.
13. Ушакова Н. Г. Регіональна економіка: навч. посібник у структурно-огічних схемах та таблицях. / О.В. Носова, Т.Ю. Носова, О.А. Кулініч, Н.М. Федоренко. Харків: Монографія, 2019. - 233 с.
14. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : Підручник / В. М. Юрківський. - 2-ге вид. К.: Либідь, 2001. -416 с.

15. Яворська В. В. Регіональні геодемографічні процеси в Україні. Монографія / В. В. Яворська. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013.-384 с.

Додаткова література

16. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти. - Чернівці: Рута, 2003. – 392 с.
17. Дорогунцов С. І., Ральчук О. М. Управління техногенно-екологічною безпекою у парадигмі сталого розвитку. К.: Наук. думка, 2001. - 172 с.
18. Ефективність державного управління в контексті євроінтеграції України: Навч. метод. посіб. / А.О.Леонова, В.П.Давидова, О.О.Новачук. К.: Кондор, 2007. – 390 с.
19. Жук М.В., Круль В.П. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: Посібник. К. - 2006. – 296 с.
20. Запоточний І.В., Захарченко В.І. Державне регулювання регіональної економіки / За заг. ред. Захарченка В.І. Харків – Львів – Одеса: ТОВ „Одісей, 2003. – 582 с.
21. Зінь Е.А. Регіональна економіка: Підручник. К.: Професіонал, 2007. – 528 с.
22. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. К., 2006. – 284с.
23. Коваль Я.В., Антоненко І.Я. Регіональна економіка: Навч. посіб. К.: Професіонал, 2005. – 272 с.
24. Кухарська Н.О., Харічков С.К. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посіб. Х.: Одісей, 2007. – 456 с.
25. Лишиленко В.І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посіб. К., 2006. – 325 с.
26. Основи інформаційно-аналітичного забезпечення управління регіональним розвитком: Монографія / В.Т.Сусіденко, Г.В.Блакита, О.М.Кузьміна. Вінниця: Державна картографічна фабрика, 2007. – 248 с.
27. Регіональна економіка: Навч. посіб. / О.Г. Домбровський, О.М.Мороз, Е.О. Ковтун та інші; за ред. О.М. Мороз. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2009. – 304 с.
28. Регіональна економіка: Навч. посіб. / Я. Б. Олійник, С. П. Запотоцький, О. Ю.Кононенко, А. Л. Мельничук; За ред. Я. Б. Олійника. К.: КНТ, 2007. – 444 с.
29. Ринок і регіоналістика: Навч. посіб. / С.П.Сонько, В.В.Кулішов, В.І.Мустафін. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 380 с.
30. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / Ред. В. В.Ковалевський. - 7-е вид., стер. К.: Знання, 2005. – 350 с.
31. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Навч. посіб. К., 2006. - 396с.

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролів.

2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри, у раді (методичній комісії) факультету (навчального закладу), підписується завідувачем, головою ради (методичної комісії), затверджується проректором вищого навчального закладу.